ФИФІ ФЫМЫГЪЭПУД, ФИ ІЕЙ ФЫМЫГЪЭПЦКІУ

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

КЪБР-м И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ
ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

1924 ГЪЭМ И МЭКЪУАУЭГЪУЭ МАЗЭМ И 1 ЛЪАНДЗРЭ КЪЫДОКІ

№67 (21.475) ● 2009 гъэм мэлыжьыхьым (апрелым) и 9, махуэку ● Тхьэмахуэм тхуэ къыдокІ ● И уасэр соми 3-щ ●

adyghe@mail.ru
adyghepsale.ru

●Репортаж

Италием кынкІа ухуакІуэхэмрэ КъБР-м и Президент Къанокъуэ Арсенрэ.

Мэлыжьыхьым и 7 махуэр тхьидэм хохьэ

Республикэм и хъыбарегъащІэ ІэнатІэхэм я лэжьакІуэ гупшысхуэ Іуэху дахэм гъэсу дытрищат. Дэ дыхэтынут Бахъсэн, ШІэджэм куейхэм я зэпылъпІэм деж иджырей технологие пэрытым тету щаухуэ теплицэм и япэ чэзуэр къызэІухыным иращІыла гуфІэгъуэм.

ЗЭРЫТРАУХУАМ хуэдэу, шэджагъуэ нэхъыбэм зэхуэсахэм яхуэблэгъащ Къэбэрдей-Балъкъэрым и Президент **Къанокъуэ Арсен**,мэкъумэш хозяйствэмрэ ерыскъыпхъэхэмкІэ министр **Ерчэн Темболэт**, Бахъсэн муниципальнэ районым и администрацэм и Іэтащхьэ **Къаздэхъу Альберт,** Профсоюзхэм я федерацэм и унафэщІ **Тау Пщыкъан,** Парламентым и депутатхэр, щІэныгъэлІхэмрэ ІэщІагъэлІхэмрэ.

Къанокъуэ Арсенрэ теплицэр зыухуэ фирмэм и унафэщІ Луккини Массимэрэ данэ ІентІ плъыжьыр эпэуплІа нэхъ, республикэм и лЫщхьэм кыхигъащ 2009 гъэм мэлыжьыхьым и 7-р къэхъугъэ дахэу Къэбэрдей-Балъкъэрым и тхьдэм эрыхьхьэнур.

«Іуэху мыубзэ блэ хэсщІ» жаІзІэгъар щІыуатэкъым. Мы хуэныгъэ иным щІэдзапІэ хуэхъуар 2007 гъэм и мазаем Налшык щекІуэкІа «Италием и технологиехэр - мэкъумэш хозяйствэм» зыфІаща семинар-зэІущІэрщ. Ар къызэрагъэпэщат республикэм мэкъумэш хозяйствэмрэ ерыскъыпхъэхэмкІэ и министерствэмрэ «Кэнжэ» ерыскъы комбинат» ООО-мрэ я жэрдэмкІэ.

Къыддэлэжьэным теухуа мурад пыухыкІахэр яІэу абы къэкІуат «Рос-Италлизин» ООО-м, Строщи и щІэр зезыхъэ къэрал агротехникэ институтым (Италие), «Ротер Италия», «Механические конструкции Феррари», «Гидромеханика Луккини», «TECNOCEAM SRL», «Гонг», «Биопаз инжениринг», «Маскио/Гаспардо» фирмэхэм я лЫкІуэхэр.

Абыхэм куэду къыздашат щІым, хадэхэкІхэм зэрелэжь, мэкъумэш зэрагъэкІ, зэрызэрахьэ, зэрыІуахыж, Іэщрэ джэдкъазрэ зэрагъэхъу, фІэІугъэхэр зэрагъэхьэзыр техникэм, Іэмэпсымэхэм, технологиехэм ухэзыгъэгъуазэ видеофильмхэр.

(КІэухыр 2-нэ нап.).

Теплицэм и теплъэм ун гур хегъахьуэ. *Сурэтхэр* **КЪАРЕЙ Элинэ** *трихащ.*

Кризисым тещІыхьауэ бюджетым хоплъэж

Къэрал Думэм и депутатхэм елэжьын щІадзащ 2009 гъэм федеральнэ бюджетым зэхъуэкІыныгъэхэр хэлъхьэным и Іуэхуфі эзаконопроектым. Абы топсэльыхь УФ-м и Къэрал Думэм Бюджетымрэ налогхэмкІэ и комитетым и унафэщІ Васильев Юрий.

- Иджыблагъэ хъыбар щыІащ 2009-2011 гъэхэм я федеральнэ бюджетым зэхъуэкІыныгъэхэр хэлъхьэным теухуа законопроектыр Урысейм и Правительствэм Къэрал Думэм зэригъэхьамкІэ. АтІэ кризисым пэщІэтыным тещІыхьа а планыр яп кьеджэгъуэу зэпкрахьн папщІэ уэ узэпащэ комитетым сыхуэдэ пэжыгъэ иригъэкІуэкІрэ?

- Тэмэму гу лъытпащ а законопроектыр, ипэжыпІэкІэ къапщтэмэ, кризисым пэщІэтыныжкІэ плану зэрыщыІ, 2009 гъэм и федеральнэ бюджетым Правительствэр елэжьыжащ иджыпсту къэралым щыІэ хьуа экономикэ щытыкІэм тещІыхьауэ. Документым щыубзыхуащ ди къэралым кьеуэлІа финанс гугъуехьхэр нэхъ кьэзыгъщэбэн хэкІыпІэ куэд. Аращ 2009 гъэм и федеральнэ бюджетыр кризисым пэщІэтыным тещІыхьа документу къэплъытэ щІэхъунущ. ЗаконщІу жысІэнщи, Правительствэм и зэманым унафэ пыухыкІахэр кьиузэрищтам икІи сыт и лъэныкъуэкІи зэпэлъыта Іуэхухэр зэрызэфІигъэсыр хэпщІыкІыу къыззэтеГъэувыІа хьуащ икІи абы и зэранышхуэ зэкІэ экономикэм екІакъым.

Иджыпрей гугъуехьхэм япэщІэтынымкІэ мыхьэнэщхуэ зиІэ лъэхъэнэу уващ экономикэр кьиузэтекьыкъутэмкІэ хъуну мыхьумыщІагъэхэр къэмыгъэхъуным, зэман кІыхьым тещІыхьауэ ди къэралым зэрызиужьынур кьиузэпызыудыфІыну Іуэхухэр кьиузэтегъэувыІэным хэугъэзэ программэ нэс Правительствэм зэрызэхилъхьар, абы бюджет политикэр губзыгъэу зэриунэтІар. А псори тэмэму кьагурыІуэу, депутатхэр иджы жыджэру йолэжь ищхьэкІэ кьыщыдгъэлъэгъуа документым.

- АтІэ законопроектым кризисым пэщІэтынымкІэ нэхъыщхьэ дыдэу сыт хэлъу къэплъытэрэ?

- Псом япэу ар хуэунэтІащ къэралым и бюджетыр щыдагъэмрэ газымрэ кьапкІ зэхъуэхэм зэрелытар къэгъэтІэсхъэным. Псальэм папщІэ, кьапщтэмэ, ильэсищ планым хиубыдэу зэхалъхьауэ щыта мыгъэрей бюджетыр зытращІыхьар щыдагъэу зы баррелыр США-м и доллар 95-кІэ ящІэфыну зэрамурадрщ. Бюджетыр кьаожат хэщІым нэхърэ хэхъуэр нэхъыбэу щытыну, хэхъуэхэр сом триллиони 10,9-рэ, хэщІхэр триллиони 9 хъун хуейуэ. Кризисым и лъэхъэнэм щыдагъэ зы баррелым и уасэр доллар 41-м нэсу зэрехуэхам кьыхэкІыу бюджетым хэхъуэу иІэнур сом триллиони 6,7-рэщ (япэкІэ кьабжауэ щытам нэхърэ сом триллиони 4,2-кІэ нэхъ мащІэщ), хэщІхэри сом мелард 700-кІэ нэхъыбэ мэхъу.

Ильэс куэд льандэрэ къэмыхъужауэ, мы гъэм федеральнэ бюджетым сом триллиони 3 хущыщІэнущ икІи а ахьшэр ГъэтІылъыгъэ фондым кьыхахьи хуейщ.

(КІэухыр 2-нэ нап.).

● Къуэлыкъу

КЪБР-м и Парламентым и Аппаратым и унафэщІ Битокъу Владимир

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и спикерым и унафэкІэ КъБР-м и Парламентым и Аппаратым и унафэщІу ягъуэуащ Битокъу Владимир Михаил и къуэр.

«Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и Іуэхухэм» КъБР-м и Законым тету абы и кандидатурэм нэхъ япэкІэ КъБР-м и Парламентым и Президиумым и зэІущІэм щытепсэлъыхьащ икІи закоцхэр кьыдэзыгъкІ органым и УнафэщІым жуэрщицхэу зыщыль а къулыкъум битокъу Владимир гъэувыным теухуауэ кьыхилъхьар депутатхэм зэкьыдэгъуэу дАГьащ.

БИТОКЪУ Владимир Михаил и къуэр 1958 гъэм жэпуэгъуэм и 7-м къалъхуащ. ЩІэныгъэ нэхъыщхьэ иІэщ - Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетыр тхьдэ лэжьакІуэ, тхьдэмрэ жьалэгъуэ ІэщІыгъэхэмкІэ егъэджакІуэ ІэщІагъэр иІэу къыуащ.

Абы ВЛКСМ-м и Къэбэрдей-Балъкъэр обкомым и инструктору 1980 гъэм лэжьэн щІидзащ. ИуэкІыІ ВЛКСМ-м и Къэбэрдей-Балъкъэр обкомым и къудамэм и унафэщІу щытащ. Совет Армэм къулыкъу щиІащ.

1986 - 1991 гъэхэм ар КПСС-м и Ленинскэ райкомым (Налшык кьалэ) и инструктору, КПСС-м и Налшык кьалэ комитетым и инструктору, идеологиемкІэ къудамэм и унафэщІу дэжьащ. Нэхъ ныжькІэ КъБР-м ЩІалэгъуалэм я лэжьыгъэмкІэ и къулыкъум и унафэщІым и къудэзу щытащ.

1993 гъэм щыщІэдзауэ 2004 гъэмдэкъыу Битокъу Владимир КъБР-м и Президентым и чэнджэщэгъуэм щІэныгъэм, егъэджэныгъэм, щэнхабзэм зегъэужьыныжкІэ и консультанту, КъБР-м и Вице-президентым и секретариатым и унафэщІым и дэпІэкІыкъэгъуэ, секретариатым и унафэщІу лэжьащ. ГъащІэм фІыуэ зэрыхищІыкІыр, и ІэщІагъэм зэрыхуэІэкІуэльагъэр кьалъытэри, ныжькІэ ар КъБР-м и Правительствэм и УнафэщІым и секретариатым и Іэтащхьэу ягъэуващ. Битокъу Владимир апхуэдэу щытащ ЦІыхухэр лэжьыгъэкІэ кьызэгъэпэщынымкІэ федеральнэ къулыкъум и Управленэу КъБР-м щыІэм и ІэщІагъэпІ нэхъыщхьэу, Узынщагъэр хьумэнымрэ социальнэ зыужьынымкІэмкІэ федеральнэ агентствэм (Москва кьалэ) и консультанту.

КъБР-м и Парламентым и пресс-Іуэхущ1апІэ.

● Шэджэм куей

ЩІыуэпсым и хъумакІуэхэр

КЪЭБЭРДЕЙ-Балъкъэрым и эколого-биологическэ центрымрэ ЩхьэлыкІуэ дэт е 1-нэ курыт еджапІэм щыплажьэ эколог ныбжьыщІэхэмрэ зэгъуэгу щІэх-щІэхыурэ ирагъэкІуэкІ ди щыналъэм и щыуэпсыр хъумэным екъэлІа Іуэхуэр.

Центрым щезыгъадж Якимов Андрей ящІыгъуу, абыхэм ШэджэкІ куейм и мэзхэр, псыхъуэхэр кьаплъыхь, мыбы кьыщыкІ кьэкІыгъэхэмрэ, уэзыщихьэлІэ псэущхьэхэмрэ якІэлъэоплъ, кьэхутэныгъэ-щІэныгъэ лэжьыгъэхэр ягъэхьэзыр.

Щхьэлыкъуэпсым и Іуфэр пхъэнкІий идзыпІэ зэращІым игъэпІейтей ныбжьыщІэхэм я ІэкІэ ягъэхьэзыращ кьуэжьдэсхэм псы ежьхэхэр кьабзэу ихьымэн зэрыхуейм кьыхуезыдЖэ тхьыгъэхэр икІи ар унащхьэ чэзуэу кьрагъэшэкІащ. Якимов Андрей зэрыжиЗмкІэ, мыпхуэдэ Іуэхухэр республикэм и адрей жылагъуэхэми щрагъэкІуэкІыну я мурадщ.

ШЭРЭДЖديس.

Абхъазымрэ Осетие Ипщэмрэ къилъытэну?

АБХЪАЗ. ***Урысей Федерацэм Белоруссиер къыщІигъэгугъауэ щыта кредит сом меларди 100-р иритынукъым. Абы нэмыщІкІэ, Минск хэтащ ди къэралым и банкэр доллар мелардитІкІэ зыдигъэІэпыкъуну, ауэ иужьрей махуэхэм кьызэрагъэлъагъуэмкІэ, абыи къикІын щыІэкъым.***

УРЫСЕЙ Федерацэмрэ Белоруссиемрэ я Президентхэр 2009 гъэм гъатхэпэм и 19-м Москва щызэпсэлъауэ щытащ Минск кредиткІэ дэІэпыкъун Іуэхум теухуауэ. Ар куэдкІэ ельытат Абхъазымрэ Осетие Ипщэмрэ я Іуэхукіэ белорус парламентым къыщІэну унафэм. Депутатхэр мэлыжьыхьым и 2-м екІуэкІа зэІущІэм щыхэплъэн хуейуэ щытащ а Іуэхум, арщхьэкІэ, иужьым ар пІалъэ жыжьэкІэ ягъэІэпхъуащ.

Политологхэм зэрыжаІэмкІэ, Белоруссием и парламентым Абхъазымрэ Осетие Ипщэмрэ къэралыгъуэ щхьэхуэу кІиимылъытэмэ, Урысей Федерацэм и мелардхэм Минск хэкІыжынущ.

Адыгэбзэр зэрадж щІыкІэм ироплЕйтей

АДЫГЕЙ. ***Республикэм и «Адыгэ Хасэ» жылагъуэ зэгухьэныгъэр ироплЕйтей адыгэбзэр щІыпІэ щхьэхуэм зэрыщадж щІыкІэм. Адыгеим и Президент ТхьэкІуэцыпэ Аслъэнджерий иджыблагъэ лъэІукІэ зыхуагъэзащ а Іуэхугъуэм щІыпІэ парламентым щыхэплъэну къыхригъэлъхьэну.***

А ІУЭХУМ теухуауэ президентым Іуащіа, Адыгэ Хасэм и лЫкІуэ Мэшхуэфі Нэждэт зэрыжиІамкІэ, ТхьэкІущынэ Аслъэнджерий адыгэм я жэрдэмкІ ядиныгъащ икІи кьыгъэгугъащ адыгэбзэм и Іуэхум теухуауэ парламент едэІуэныгъэхэр мэлыжьыхьым и кІэхэм ирагъэкІуэкІыну.

Хасэр ироплЕйтей адыгэбзэр республикэм зэрыщІагъэдж щыкІэм - кьагъэсэбэп тхьылъэр зыхуэдэм, ахэр зэрахуримыкъуэм, республикэ властым абы теухуауэ иригъэкІуэкІ лэжьыгъэхэм.

Адыгэ Хасэм и мурадщ парламент едэІуэныгъэхэм я пэ кьихуэу жылагъуэ лэжьакІуэхэм, адыгэбзэмкІэ егъэджакІуэхэм, бзэм елэжь щІэныгъэлІхэм, еджакІуэхэм я зэІущІэ иригъэкІуэкІыну.

Юристхэм я гулъытэ

КЪЭРЭШЕЙ-ШЭРДЖЭС. ***Урысей Федерацэм и Къэзыбж палатэм и унафэщІ Степашин Сергей Черкесск щыІэу республикэм и Президент Эбзеев Борис иджыблагъэ иритащ юристхэм я саугъэт нэхъ лъапІэ «Фемида» саугъэтымрэ щІыхь тхылъымрэ.***

УФ-м и Къэзыбж палатэм и аппаратым и тхьэмадэ Щахрай Сергей абы кьыдэкІуэу республикэм и лЫщхьэм иритащ саугъэтым и дыщэ бгъэхэу дамыгъэр.

Эбзеев Борис хьэщІэхэм фІыщІэ яхуищІащ я гуфІыгъэм пылъ щІэ икІи кьыхигъэщащ юрист ІэнатІэм республикэм зыщегъэуэжьыным мыхьэнэщхуэ зэриІэр икІи а Іэщ1агъэм щыхурагъаджэу Саратов дэт академиеми и къудамэ щІылъ налъэм къыщызэІуихын мурад зэриІэр.

ХЬЭЩЫКЪУЕЙ Олег.

● Іуащхьэмахуэ куей

И зэфІэкІым хохъуэ

Іуащхьэмахуэ куейм еІуэ Прохладнэ районым къыщызэрагъэпэща «Горный продукт» мэкъумэш кооперативыр нобэ республикэм щынэхъыфІхэм хабжэ.

Мы зэманым абы жэм къашу 80-м нэс иІэщи, жэм кьэс жэщ-махуэм хуэзэу шэ литр 15 - 17 къыщІокІ. Гъэшцр ирагъащІэ Прохладнэ районым гъэшхэкІым щелэжь и заводым.

Предприятэм и Іэщцр сыт и лъэныкъуэкІи зыхуей хуэзауэ гъэ техьащ. Гъунэжу иджыпстуи яІэщ иІъэс иІуам зэрагъэпэща мэкъумылэ хэплъхьар.

Кооперативыр къыщызэрагъэпэщагъащІэм, мылъкур кьиузэремэщІэкІым кьыхэкІыу я шкІэхэр ящэн хуей хъурт, ауэ иджы ахэр езыхэм ягъашхэ, фейдэ кьахуищІу иужькІэ ящэж.

Іуэхущ1апІэм и унафэщІ Алимов Хьэсэн и мурадщ 2009 гъэм хъриубыдэу Іэщцр хуэдитКІэ игъэбэгъэуну.

ДЗЭГЪАЩТЭ Азэмэт.

Къуажэхэр ягъэдахэ

● Дзэлыкъуэ куей

Дзэлыкъуэ куейр жыджэру хьыхащ жыгагъуэхэр зэщІэгъэкъабзэмыкІэ республикэм и Правительствэм кьыхильхьа мазитІ лэжьигъэм.

КУЕЙ администрацэм лэжьыгъэмрэ социальнэ зыужьынныгъэмкІэ и къудамэм и унафэщІ ЗэкІуей Алий кьиузэрыджИамкІэ, пэублэ лэжьыгъэхэр щекІуэжыр «Кавказ» федеральнэ гъуэгум и Іуфэхэрщ. Мыр Іыхьэ Іыхьэу зэпыудауэ районым и Іуэхущ1апІэхэм я лэжьакІуэхэм зэщІагъэкъабзэ. Мы зэманым жьы хьуа жыгхэр кьраупщІыкІ. Накьыгъэм и 1-м ирихьэлІэу жыгхэм сэху кьратынущ, жыгыщІэхэр хасэнущ. Мазиті лэжьыгъэм жыджэру хэтщ кьуажэдэсхэр. Иджыпсту зыхуей хуагъазэ кьуажэхэм дэт Іуэхущ1апІэхэм я хьуреягъыр.

ЛЪОСТЭНМуз.

Республикэм щыпсэухэм, Іуэхущ1апІэхэм, предприятэхэм гу зылъатапхъэ

Федеральнэ пощт зэпыщІэныгъэм и Управленэу КъБР-м щыІэм хъыбар фегъащІэ 2009 гъэм и етІуанэ илъэс ныкъуэм кьыфІэрыхьэну газетхэмрэ журналхэмрэ Іэ трегъэзэным зэрыщІадзамкІэ. Фэ нэхъ фигу ирихь газетхэмрэ журналхэмрэ кьевгъэхьын папщІэ, республикэм и пощт Іуэхущ1апІэ псоми абыхэм Іэ щытебдзэ хьунущ.

Федеральнэ пощт зэпыщІэныгъэмкІэ Управленэу КъБР-м щыІэ.

«Адыгэ псалъэ» кьыфІэрыхьэну фыхуеймэ

Ди щІэдзыкІакІуэ лъапІэхэ!

2009 гъэм и етІуанэ илъэс ныкъуэм ди газетым и уасэр сом 356-рэ кІэпЕйкІи 10-рэщ.

Ди индексэр 51531

ЩІалэгъуалэр къагъэсэбэнрэ?

Кишиневи жиІа къудейт парламент хэхъыныгъэхэр гъэпсыкІагъэ хэмылъ эзфІэкІагъэ, ауэ щІалэгъуалэм зыкъыдэтауэ парламентымрэ правительствэмрэ я унэхэр, игъэущІ Іуэхущ1апІэхэр этракъуэ.

Молдовэм и президент Воронин Владимир дыгъуасэ Правительствэм и зэІущІэ иригъэкІуэкІащ икІи жиІащ Молдовэ къэралыгъуэр зэтеІэкъутэну хуейхэм щІалэгъуалэр кьыгъэрагъэсэбэныр.

Зэрыкъэзгъэрэ ящІыгъэхъуэхэм ящыщу щІыхуи 193-рэ тутнакъэщым ирагъэтІысхьащ. Хабзэхъуэмэхэр зыкъэзыІэтахэм яп1ымылъэщынкІэ зэрыкъуэнур къызыгурыІуэ кьалэдэсхэр «дружинэ» жыІуэхэм хуэдэу кьалэм дэтщ, щІалэгъуалэр ягъэувыІэн мурад яІэу.

Политикэм зэрыжаІэмкІэ, Молдовэм революцэ щхьэкІэплъыкІэхэм ящыщ къэзыхьыну хуейхэм щалэгъуалэр зэщІагъэплъащ, иджыблагъэ екІуэкІа хэхьныгъэхэр гъэпсыкІагъэ зэфІэзэщу щытауэ я фІэщ ящІри.

ЩІым къытоувэж

Дунейпсо хьэрщ станцым къыпыкІыу, ЩІым къэзыгъэзэжа «Союз» хьэрщ кьхъухьар дыгъуасэ Къэзахъстаным къыщетІысхьажащ.

Кхьухьар мэлыжьыхьым и 7-м кьэтІысыжьми хуеящ, ауэ, дунейм и щытыкІэм кьыхэкІыу, зимыІэжьэу хьуакъым. Космонавтхэр бэІугъэІуиншэу кьэсыжащ, я узынщагъэри хьарзынэщ.

Зыри яхуэщІэнукъым

Калининград и авиакомпанием и дэжьыгъэр зэпыуащ, щыхьуэу сом мелард бжыгъэхэр зэрытелым кьыхэкІыу.

ЖэщитІ-махуитІ хьуауэ щыху 500 аэропортым темыльэтыкІыфу зэхэтщ. Мы авиакомпаниер кьэралым щыпэжьыкъутэну хуейхэм щІалэгъуалэр «дружинэ» жыІуэхэм хуэдэу кьалэм дэтщ, щІалэгъуалэр ягъэувыІэн мурад яІэу.

Политикэм зэрыжаІэмкІэ, Молдовэм революцэ щхьэхуэ

Дунейм и къиныгъуэ

Италиер егъэпІейтей щІыр хьеиныр иджыри зэрымыуэвыІэм.

Дуней псор кІэлъопІъ а къэралым къытепсыха насыпншащэм. ЩІэныгъэлІхэр мэшынэ щІыр зэрыхьейм Везувий вулканыр къигъэушынкІэ. Ар кьэхъуу щытмэ, къулейсызыгъэр зыхуэдэнур жыпІэну гугъущ.

◆ Кьалэщхъуэхэмрэ абыхэм кьыщагъэсэбэп псымрэ я кьабзагъэм теухуа Іуэхугъуэхэр кьыщаІэтыну дунейпсо конференцыр мэлыжьыхьым и 9 - 10-хэм Рязань щекІуэкІынущ.

◆ Литературэрэ критик **Тхьэгъэзит Юрэ** кьыщалъхуа мафхуэщ.

◆ **Дыгъэр кьыщІэкІащ сыхьэти 6-рэ дакьикъэ 35-м, кьуэхьэнущ сыхьэт 19-рэ дакьикъэ 41-м.**

◆ **Махуэм и кІыхьагъщ сыхьэт 13-рэ дакьикъи 6-рэ.**

Пэнаиэмэр зыгъэхъэзырар КЪАНЫКЪУЭ Алфисэщ.

Лъэпкъ Іуэщыгъэ:

ЩыкІыр насыпыкІыжщ.

ДУНЕЙМ ПОЩХЬЫБАРЭ

«Перспектива» кооперативым щыІащ Къанокъуэ Арсенэр Тау Пщыкъанэр.
Сурэтыр **КЪАРЕЙ Элинэ** *трихащ.*

Мэлыжьыбыхьым и 7 махуэр тхыдэм хохьэ

(КІэухыр. ПэщІэдзэр 1-нэ нап.).

Фигу кьэдгъэкІыжьыщи, 2008 гъэм и щыІыпІэм КъБР-м и Президент Къанокъуэ Арсен къригъэблагъэуэ щытащ Idromeccanica LUCCHINI фирмэм и лІыкІуэхэу Луккини Массимэрэ Баттистел Паолэрэ. Абы щыгъуэ зэгурыІуаУэ щытащ Бахъсэн районым гидропоннэ теплицэхэр щаухуэнэу. НэхъапэІуэкІэ ахэр куейм зыбжанІэрэ щыІат, адміністрацэм и Іэтащхьэ Къаздэхъу Альберт хъарычъыщІэу щыщытам дэлэжьат, Европэ технологием тету Нарткъалэ дежь апхуэдэ теплицэ гектари 4 щаухуат.

ЗэгурыІуэныгъэ зэращыІыпІэ и п э кьихуэу, фирмэм и унафэщІэхэр дунейм и щытыкІэм кІэлъыплъащ, я ЇэщІагъэлІэхэм щыгъуэлыр зыхуэдэр яджащ.

Ямэ чэзыр зы илъэсым яухуащ, адрей гектар 20-м щагъэувынуэрэ ми гъэм кьриубыдэу хьэзыр ящІынущ. Псори зэхэту проектым хухахьнущ сом зы мелардрэ мелуан 200-рэ.

Къаздэхъу Альберт, Луккини Массимэ, «Агро-Комо» фирмэм и унафэщІ Ерыджокъуэ Игорь сыми ящІыгъуэ Президентым зыхигъэгъуэщащ Европэ технологиехэм я ефІэкІыныгъэхэр зыхуэдэм. Кьаныкъуэ Арсен щІэуэщІащ хадэхэкІхэр зэпыдгъэуэ. Ибрагим Ибрагим ипсалъ

● Обозревателым и псалъэ

Фадэм дытокIуадэ

СИ ПАЩХЬЭМ кьилъщ газет зыбжанэ, фадэм кьихь зэраныгъэхэм тэухуа тхыгъэхэр зыт етхэр: «Уэрамым фыщемыфэ», («Российская газета»), «Фадэм теухуауэ ятх псори ящыщ: («Известия»), Ткачев пэлъэщыну пIуагъэ щхъуэхь бзаджэм?» («Северный Кавказ»), нэгъуэщIхэри. Абыхэм трагъчыныкъ: фадэр тепщэ щыхьуащ ди къэралым. Мы Iужум зыгуэр ещIэн хуейщ!

Сыт, псалъэм папщIэ, лэжьыпхъэр?

Краснодар крайм унафэ кьыщацтащ фадэ Iэрыщ зыгъэхьэзырхэр сэтей кьэщыным, жуаупым ешэлIэным жылагъуэхэм я Iэтащхьэхэри хэтын хуеиную (пщIантIэпщIантIэкIэ кьакIухьурэ).

Къэрал Думэм мыгувэу щыпхагъэкIынущ (абы зыми шэч кьытрихьэркъым) уэрамхэм, цIыху зэхуэсыпIэхэм фадэ щефэхэм тратъхьэ кьуэдыр зыкъомкIэ (сом минитхэм нэскIэ) хэгъэхьуэным теухуа законопроектыр.

ЩIыпIэ щхьэхуэхэм кьратыкI хьыбархэм кьаззэрыхэщыжкIэ, милицэм и лэжьакIуэхэм «щIалэхуэзам» фадафэхэм ебэныныр: ефауэ уэрамхэм, жыг хадзкэм, пщIантIэхэм, автобусхэм кьыщаубыдэхэм кьуэды тратъхьэ, сыдигъуэ пIалъэнэ. ГъэщIэгъуэнщ мыпхуэдэ бжыгъэр: гъэ кIуам кьриубыдэу хабзэхъуэмкэм кьуэдыуэ фадафэхэм кьыIэщIахащ... сом мелуан 599,8-рэ! Шэч хэлъкъым а бжыгъэм дяпэкIэ нэхъри эрызизIэтынум, псом хэмыдэу Къэрал Думэм зи гугъу тщIа унафэр хабзэ быдэм хунгъэкIуа нэужь. Хэубгъэфащэ хъунущ газетхэри, радиори, телевиденэри, къэрал Iужущ IапIэхэри, жылагъуэ зегухьсныгъэхэри, «зи лъэ вакъэ изыпхъэ псори» а Iужум хыхьэну, фадафэхэр кьыжьэдэкъуэным, гъэшынэным, гъэукIытэным, гъуэгу захуэ тегъуэвэжьным хэлIыфIыхьыну. А псори хъарзынэщ, ди цIыхухэр фадэм щыхьумэнымкIэ сэбэн хъуну кьыщIэкIынщ.

Ауэ, кьыззэрыксфIэщIымкIэ, зи гугъу сщIа Iужу гъуэхэр ящIэIуэщ, лэжьыпхъэхэм епIыпитмэ. Апэрауэ, гу зыльытапхъэщ щIалэгъуалэр егупсысауэ, хьэгъэщагъэ ин хэлъу фадэ ефэным зэрыхуагъэхьэзырым, пивэр, аркъэр зыхэлъ ерыскъыгъуэ гъэрхэр рекламэ ящIурэ. ЕтIуанэрауэ, ныкъусанигъэнпэжьым фадэм теухуауэ щыIэ кьэрал хабзэ хэр. Ещанэрауэ, фадэр щэным кьыпкIэу ахьшэхэр куэдыIуэ мэхъу. Аха ра Совет пащхьэм кьэралым и бюджетым гъыбжьауэ иIэр, мы зэманым щIыдагъэр зэрыщытым хуэдэу. ЕпIанэрауэ, фадэр кьыщIэгъэкIыным пыщIащ «хьэрычэтыщIэу» куэд дыдэ, уеблэмэ дохутыгъэр, чэф хъуаэхэм кьахъуэщхьэпэну хущхъэкъэр гъэхьэзырыным елэжьхэр. Етхуанэрауэ, къэралыр хуеинщэкъым фадафэхэр щымыIэжэну. Къэралым мыгъуагъэу кьыпльыгъэ фадэм нужьыгуа, сымаджэ хьэпIэ ищIа цIыху хэкIыпIэнщэхэр, зэпIэлIэн, мыпIку зытегъэкIуэдэн хуейхэр зэрыщыIэрщ, ахъумэ ныбжьыщIэ куэдым, бжьафым хуэдэу, пивэ банкIэхр, птулькIэхэр зэрафIурыпыкIыркъым. ЗэрыгурыIуэгъуэщи, нобэ пивэм итхьэкъуэр щIедыкIа яхьыхьэнщ ещхьэ зи нэрыгъэхэм.

ЩIалэгъэлIхэм зэрыжаIэмкIэ, Урысейм цIыхухъуэхэр зэрыщыпсэр ику ягу итлъэ 59 къудейщ. Ар мащIэ дыдэщ, нэгъуэщI къэралхэм я Iужу щытетым ебгъапщэмэ. Ди къэралым «ятэ увыпIэр» иIыгъщ сабийуэ хьIфIадзэм я бжыгъэхэмкIи. Зы илъэсым кьриубыдэу цIыху кьэс хуэзэу аркъэ литрий щраф кьэралыгъуэр хэкIуэдэжу кьэплъытэ хьунущ. Урысейм а бжыгъэр щынэхьыбэщ хуэдитIым щIигъуэкI. Кьэтхьынщ мыпхуэдэ бжыгъэ игъуэджэрэн. Экологиэ и лъэныкъуэкIэ щапхъэфI щIыпапIэхэм (псалъэм папщIэ, Щэшэным) епIытмэ. Плыуки Iэм я процент 80-р, зызыукIыжхэм я зэхуэдитIыр фадэ ефэхэрщ. Тутнакъэщэм (абыхэм фадэ щыбгъэуэтынукъым) щIыхухъуэу щыIэр хуэдищIкIэ нэхъ мащIэщ, «кьакъэ-пщIыпщIу» псэуэм яхэкIуэдыкIым нэхъыр.

НэгъуэщI щапхъэ куэдри щыхьэт тохъуэ: фадэм дытокIуадэ. Ар кьагурыIуа хуэдэщ къэрал унафэщIхэм, политикэ, жылагъуэ лэжьакIуэхэм, фадафэхэм нэхъ гуащIэу ебэныи хуейуэ кьэзыгъэувхэм. Аущ зыми быдэу жиIэфынукъым зи гугъу фхуэтщIа жэрдэмхэр Iуэхугъэшхэм щIэдзапIэ щхьэпэ хуэхъунуми фэрыщIагъыщхъэ зыхъэпь -зэхэзежь-кьудеиуэ кьыщIидзыжьынуми. Йуэдым ауан дыдж хэпъуягу кьагъэкIыжьи Горбачев и хьэмтетыгъуэм фадафэхэм иращIэкIауэ щыта «бэнэныгъэр» зыхуэдар, фадэ зэрыт птулькIэ куэд дыдэхэр зэрызэхакъутар, жызым хадэщхуэхэр кьыззэрратхар, тыкуэнхэм щызэтрихьэу щыта чэзуэушхуэхэр. Ауэ куэдым ящIэу кьыщIэкIынукъым а лъэхэнэ кIэщIым кьурыбыдэу фадэм нукIэхэм я бжыгъэр ди къэралым зы мелуанрэ ныкъуэкIэ нэхъ мащIэ зэрыщыкъуагъэр. ИужьыпуэкIэ фадэр пэрыхьэт хъужри, фадафэхэм я бжыгъэр дэуеижащ хуэдитIым щIигъкIэ.

Аращ Iуэхум и пэкиплэр. Мыри щIыдгъужьнщ: жызуменхэр ираупщIыкIын, фадэ зэрыт птулькIэхэр зэхэкъутэн хуейуэ кьэзыгъэувэ кьэрал унафэ щыIакъым Горбачевым и зэманым. Апхуэдэ -жэрдэм- хьэдгъэуэдахэхэр кьэзыгупсысыфину, сыт хуэдэ IэхъуфIри зыгъэпупдыфину -щхьэ пщтырхэр- ди лъэхъэнэми гъунэжу кьыкьуэкIынкIи хьунущ. Абыхэми закъедгъэгъэпIэн хуейкъым.

ТХЬЭМОКЪУЭ Барэсбий.

● Экономикэ ● Политикэ

Махуэку

● Кавказ Ищхъэрэ ● Жылагъуэ Iуэху

● Цыхухэмрэ хабзэмрэ

Уи Iуэхухэр зепхуэжьыпхъэщ

Сыт хуэдэ щыкIэжэ пхьумафыну уи хуитныгъэхэр? Сыт щIэнур, щыпIэ елетыр кьыбдэмыIэпыкъуэ? А упщIэхэми нэгъуэщIхэми «фир занщIэм» жэуап кьыщратащ Прокуратурэ Нэхъыщхьэм щIыхухэм я хуитныгъэхэмкIэ и управленэм и унафэщIым и кьалинхэр зыгъэзащIэ Хорхинэ Галинэ.

ПЕНТЮХИНЭ Татьянэ, *Тэтэрстан, Бугулъма:*

- ФэтрэщIэр зэрыт тхыльымпIэм (квитанцым) кьыщагъэльэгъуащ электроестхэр ремонт ящIа хуэдэу, апхуэдэ лэжьыгъэ лъэпкъ щымыIа пэтми. Сыт сщIэнур?

- Япрауэ, захуэгъаэз дэфтэрэр кьыздикIа Iуэхущапэм и IэщагъэлIхэм. Абыхэм кьыбжаIэм арэзы утемыхъуэмэ, Роспотребнадзорым и щIыпIэ кьудамэм и унафэщIым уи гукъеуэр хуэIуатэ. Ар сэбэп кьыпхуэхъунщ Iуэхур зэхэгъэкIынымкIэ.

РОМАНКОВЭ Еленэ, *Железноводск къалэ:*

- Сэ сынопсалъэ щIыбу зыбжанэм я лъэIуэкI. Дауэ дыIущIэфы Прокурор Нэхъыщхьэм?

- Прокуратурэ Нэхъыщхьэм и приемнэм щыпIанэ хьунущ лъэIу тхылъыр, яхуэзэфIэкIэ, уи Iуэхуэр псалъэкIэщIыпхъэ зи гугъу фхуэтщIа жэрдэмхэр Iуэхугъэшхэм щIэдзапIэ щхьэпэ хуэхъунуми фэрыщIагъыщхъэ зыхъэпь -зэхэзежь-кьудеиуэ кьыщIидзыжьынуми. Йуэдым ауан дыдж хэпъуягу кьагъэкIыжь Горбачев и хьэмтетыгъуэм фадафэхэм иращIэкIауэ щыта «бэнэныгъэр» зыхуэдар, фадэ зэрыт птулькIэ куэд дыдэхэр зэрызэхакъутар, жызым хадэщхуэхэр кьыззэрратхар, тыкуэнхэм щызэтрихьэу щыта чэзуэушхуэхэр. Ауэ куэдым ящIэу кьыщIэкIынукъым а лъэхэнэ кIэщIым кьурыбыдэу фадэм нукIэхэм я бжыгъэр ди къэралым зы мелуанрэ ныкъуэкIэ нэхъ мащIэ зэрыщыкъуагъэр. ИужьыпуэкIэ фадэр пэрыхьэт хъужри, фадафэхэм я бжыгъэр дэуеижащ хуэдитIым щIигъкIэ.

Аращ Iуэхум и пэкиплэр. Мыри щIыдгъужьнщ: жызуменхэр ираупщIыкIын, фадэ зэрыт птулькIэхэр зэхэкъутэн хуейуэ кьэзыгъэувэ кьэрал унафэ щыIакъым Горбачевым и зэманым. Апхуэдэ -жэрдэм- хьэдгъэуэдахэхэр кьэзыгупсысыфину, сыт хуэдэ IэхъуфIри зыгъэпупдыфину -щхьэ пщтырхэр- ди лъэхъэнэми гъунэжу кьыкьуэкIынкIи хьунущ. Абыхэми закъедгъэгъэпIэн хуейкъым.

ТХЬЭМОКЪУЭ Барэсбий.

● Цыхухэмрэ хабзэмрэ

Уи Iуэхухэр зепхуэжьыпхъэщ

ПЕНТЮХИНЭ Татьянэ, *Тэтэрстан, Бугулъма:*

- ФэтрэщIэр зэрыт тхыльымпIэм (квитанцым) кьыщагъэльэгъуащ электроестхэр ремонт ящIа хуэдэу, апхуэдэ лэжьыгъэ лъэпкъ щымыIа пэтми. Сыт сщIэнур?

- Япрауэ, захуэгъаэз дэфтэрэр кьыздикIа Iуэхущапэм и IэщагъэлIхэм. Абыхэм кьыбжаIэм арэзы утемыхъуэмэ, Роспотребнадзорым и щIыпIэ кьудамэм и унафэщIым уи гукъеуэр хуэIуатэ. Ар сэбэп кьыпхуэхъунщ Iуэхур зэхэгъэкIынымкIэ.

РОМАНКОВЭ Еленэ, *Железноводск къалэ:*

- Сэ сынопсалъэ щIыбу зыбжанэм я лъэIуэкI. Дауэ дыIущIэфы Прокурор Нэхъыщхьэм?

- Прокуратурэ Нэхъыщхьэм и приемнэм щыпIанэ хьунущ лъэIу тхылъыр, яхуэзэфIэкIэ, уи Iуэхуэр псалъэкIэщIыпхъэ зи гугъу фхуэтщIа жэрдэмхэр Iуэхугъэшхэм щIэдзапIэ щхьэпэ хуэхъунуми фэрыщIагъыщхъэ зыхъэпь -зэхэзежь-кьудеиуэ кьыщIидзыжьынуми. Йуэдым ауан дыдж хэпъуягу кьагъэкIыжь Горбачев и хьэмтетыгъуэм фадафэхэм иращIэкIауэ щыта «бэнэныгъэр» зыхуэдар, фадэ зэрыт птулькIэ куэд дыдэхэр зэрызэхакъутар, жызым хадэщхуэхэр кьыззэрратхар, тыкуэнхэм щызэтрихьэу щыта чэзуэушхуэхэр. Ауэ куэдым ящIэу кьыщIэкIынукъым а лъэхэнэ кIэщIым кьурыбыдэу фадэм нукIэхэм я бжыгъэр ди къэралым зы мелуанрэ ныкъуэкIэ нэхъ мащIэ зэрыщыкъуагъэр. ИужьыпуэкIэ фадэр пэрыхьэт хъужри, фадафэхэм я бжыгъэр дэуеижащ хуэдитIым щIигъкIэ.

Аращ Iуэхум и пэкиплэр. Мыри щIыдгъужьнщ: жызуменхэр ираупщIыкIын, фадэ зэрыт птулькIэхэр зэхэкъутэн хуейуэ кьэзыгъэувэ кьэрал унафэ щыIакъым Горбачевым и зэманым. Апхуэдэ -жэрдэм- хьэдгъэуэдахэхэр кьэзыгупсысыфину, сыт хуэдэ IэхъуфIри зыгъэпупдыфину -щхьэ пщтырхэр- ди лъэхъэнэми гъунэжу кьыкьуэкIынкIи хьунущ. Абыхэми закъедгъэгъэпIэн хуейкъым.

ТХЬЭМОКЪУЭ Барэсбий.

● Китайр Африкэм тепщэ щыхъурэ?

ГуащIафIэ икIи бзэ IэфI

Китайм и щIыхуу зы мелуаным нэблагъэ Iэнхъуащ «Континент фIыщIэм». Ахэр щолажьэ Либерие щIыпIэ. Касабланкэ, Найроби, Хартум, нэгъуэщI щIыпIэхэм. Ауэуэ гъэгугъэр, предприятэхэр, псэупIэ уирэхр. Дэтхэнэ зыри гуащIафIэщ, бзэгъэщ, бзэ IофIщ.

Китайхэм кьызэIуах тыкуэнхэм пулькъыу щащэ щыгъын-лъыгъын зэмылIэужьыгъуэхэр, Iэмэпсымэ щыкIуфэкIуэхэр, сабийхэр зэрыжьгу хьэпшыпхэр.

АФРИКЭР кьулейщ щIыдагъэ, газ гъэтIылъыгъэхэмкIэ. Абыхэм хуэныкъуэщ Китайр. Мы къэралым щагъэхьэзыр хьэпшыпхэм, Iэмэпсымэхэм хуейщ африканхэрэм. Абы кьыхэкIыу щIыналъэ зэпэIэщIэхэр экономикэ Iуэхухэм кIуэ пэтми зэгъуэнэгъу ящI. Мы зэманым Африкэм щолажьэ Китайм и къэрал компаниеу 800 хуэдиз. Африкэм и экономикэм инвестицэхэр хэлъхьэныкIи жыдджрэ Китайр. Гъэ кIуам и закъуэ китай инвестицэхэр щIигъуагъ доллар мелард 13-м.

ЗэрыгурыIуэгъуэщи, Iуэху псори ныкъусаныгъэпIуэ екIуэкIыркъым. Псалъэм папщIэ, Алжирым щыпсэухэр арэзы техъуэрыкъым Китайм щолажьэ Китайм и къэрал компани

Бзэмрэ щэнхабзэмрэ

ялэ ирагъэщ

● Щ1э

Лъэпкъыр лъэпкъ зыщIыжыр и бзэрщ, и хабзэрщ. Уи бзэр пIурымыльыжмэ е ар зымащIэкIэ къ уелейсыз хъуамэ, къегъэгъэзжжыгъуейщ. Махуэ къэс жыхуаIэм хуэдэу, дунейм бзэ пщIырыпщIх эр токIуэдыкI. Кавказ лъэпкъхэми я бзэ зыбжанэ абыхэм хиубыдэнкIэ щынагъуэ щыIэщ.

Апхуэдэ Iуэхугъуэм зэрытегущыIэрыгъэнщ Бзэхэмкlэ Псыхабэ (Пятигорск) къэрал университетым (ПГЛУ) къудамэщIэ къыщыщыIэщIэуаIэр - Кавказ Ищхъэрэм и лъэпкъхэм я бзэхэмрэ щэнхабзэмрэ щадж школ къыIэрагъэпэщащ.

МЭЛЫЖЬЫХЬЫМ и 1-м а университетым филологиемкIэ и кьудамэм и пэщыщ хуэм щыIэжхуэсат Кавказ Ищхъэрэм и лъэпкъхьэхэмрэ цIыхубэ зэгухьэныгъэхэмрэ я лIыкIуэжр. Университетым и ректор **Горбунов Александр** абыхэм захуигъазэу жиIащ.

- ПщIэ зыхуэтщI ди пшъхьэгъухэ. Дэ нобэ дыдэ зыщIэлар Iуэху щхьэпэщ, Iуэху дахэщ. Псом ящрэщи, фIыщIэ ин хуэсщIыну сыхуейт Казиевэ Альмирэ. Ар Кавказ Ищхъэрэм филологиемкIэ и щIэныгъэкъэхутакIуэ институтым и унафэщIщ, профессорщ икIи мы школыщIэ къыIэIутхам и нэхъыщхьэщ. Сэ бдыдэу си фIэщ мэхъу Кавказым щыпсэу лъэпкъхэм я бзэхэр зэрытелъыдкэр, зэрыкъулейр. Iэмал иIэ- кIыюмахэр бгъэкIуэдыжыпкIи. Бзэр тIэщIэхурэ - лъэпкъхэри дэкIуэдынущ. Мис апхуэдэ гупсысэхэращ кьыдэхкIар Кавказ Ищхъэрэм и лъэпкъхэм я бзэр, щэнхабзэр, IуэрыIуатэр, гъуэдзкэр, творчествэр щадж школ къыIэрызэIутхар. Абы ехьэлIа Iуэху мытынш псори зи пщэ дэзыIыкъэу, хьарзынэу пэлъэщ Казиевэ Альмирэ сыхуэзэрэзыщ, - жиIащ Горбуновым.

ЕджапIэщIэм и «лъэтеувэм» ирихьэлIат Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и лIыкIуэхэри - Къэбэрдей Адыгэ Хасэм и тхьэмадэ, «Адыгэ псалъэ» газетым и редактор нэхъыщхьэ **ХьэфыцIэ Му хьэмэд**, КъШР-мрэ КъБР-мрэ я цIыхубэ усакIуэ, КъБР-м и ТхакIуэхэм я зэгухьэныгъэм и чэнджэщэгъу **Созаев Ахьмэт**, «Дунейпсо Адыгэ Зэкъуэшыныгъэм» и пашэ **Шыхъуэ Замир**, балъкъэрхэм я «Алан» лъэпкъ зэгухьэныгъэм и тхьэмадэм и къуэдзэ **Казаков Юрий**. Апхуэдэу ПГЛУ-м яхуебгъат Кавказ Ищхъэрэм Гъуэджэхэмкlэ и къэрал институтым и унафэщIщ, профессорщ **Iэщхьуэт Бесльэн** зи пашэ гупыр.

Гъунэгъу республикэм я къэбардей щыIэ, абы дытемыгуэзвыхьыжми хъуну кьыщцохьу. ЕхьулIэныгъэшхуэщ Кавказ Ищхъэрэм лъэпкъыу исым я бзэр щадж, я щэнхабзэм щыгъуазэ ущыхуащI еджапIэ нэхъыщхьэщ щыIэныр! - жиIащ Хьияевым.

Балъкъэр усакIуэ Созаев Ахьмэт и псалъэхэм кьыхигъэщащ кьыщIэIуаха еджапIэм и мыхьэнэр зэрыин дыдэр, цIыхухэр куэд щIауэ абы зэрежьар икIи апхуэдэ Iуэхур нэхуапIэ къэщIыным зи кьаруэ хэзыльхьа цIыхубзым фIыщIэ ин хуищIащ. Созаевым кьудамэщIэм тыгъэ хуищIащ балъкъэр тхакIуэ-усакIуэхэм я антологиер.

- Бзэм ущызэпищIам деж сыт хуэдэ Iэщэ гуащIэми, лагъымми уэзфIигъэкIуэдыжьифынукъым икIи уэкIэщIичыжьифынукъым, - зыгъэпэщащэм езыхэм нэсу кьагурыIуэжу кьыщIэкIынкъым сыт хуэдэ Iуэху щхьэпэ кьыхэлъхьами. Псоми зэрыфщIэщи, дагъыстэн лъэпкъхэр куэд дохъу. Абыхэм я нэхъыбэм я бзэр яIэщIэхуным зымащIэщ иIэжри, хуабжьу дегъэгузавэ. Иджы мы школ кьыIэIуфхам и фIыгъэ, абы дытемыгуэзвыхьыжми хъуну кьыщцохьу. ЕхьулIэныгъэшхуэщ Кавказ Ищхъэрэм лъэпкъыу исым я бзэр щадж, я щэнхабзэм щыгъуазэ ущыхуащI еджапIэ нэхъыщхьэ щыIэныр! - жиIащ Хьияевым.

Балъкъэр усакIуэ Созаев Ахьмэт и псалъэхэм кьыхигъэщащ кьыIэIуаха еджапIэм и мыхьэнэр зэрыин дыдэр, цIыхухэр куэд щIауэ абы зэрежьар икIи апхуэдэ Iуэхур нэхуапIэ къэщIыным зи кьаруэ хэзыльхьа цIыхубзым фIыщIэ ин хуищIащ. Созаевым кьудамэщIэм тыгъэ хуищIащ балъкъэр тхакIуэ-усакIуэхэм я антологиер.

- Бзэм ущызэпищIам деж сыт хуэдэ Iэщэ гуащIэми, лагъымми уэзфIигъэкIуэдыжьифынукъым икIи уэкIэщIичыжьифынукъым, - кьхьихигъэщащ Ахьмэт и псалъэхэм.

АдэкIэ псалъэ ираташ ХьэфыцIэ Мухьэмэд.

- Си фIэщ мэхъу школыщIэ кьыIэIуахам Кавказым щыпсэу лъэпкъхэр дыдэрыгъэкъуигъэувэнур, гъунэгъу дыдэрыгъэкуищынур. Си псалъэхэм кIэщI зегъэщIынщи, сигуми си псэми кьабгъэдэкIыу сынывохьужьэу. Си гуапэу, кьыфхуэщхьэпэну сыщыгугъыу Адыгэ Хасэм, «Адыгэ псалъэ» газетым кьабгъэдэкIыу зы тхылъ мин тыгъэ фхудощI.

Апхуэдэ тыгъэр школыщIэм и унафэщI Казиевэ Альмирэ хуабжьу и гуапэ хьуащ.

Зэхьхьэр ягъэдэхащ Налшык икIа кьэфакIуэхэмрэ уэрэдымкIэ «Бэдынокьуэ» ансамблымрэ. Абыхэм ягъэзэщIащ адыгэ уэрэдыжь зыбжанэ, «Уэркъ кьафэ», «ЩIалэгъуалэ зэхуэкIуэ», нэгъуэщIхэри. Адрей щыналъхэхэм я артистхэми я зэфIэкIым драгьэпльащ, драгьэдэIуащ.

КЪАНЫКЪУЭ Анфисэ.

Сурэтхэр **КЪАРЕЙ Элинэ** *трихащ.*

Къэбэрдей Адыгэ Хасэмрэ «Адыгэ псалъэ» газетымрэ я тыгъэ хэр Казиевэ Альмирэ ират.

Усакlуэ Созаев Ахьмэт къопсалъэ.

«Бэдынокьуэ» гупыр.

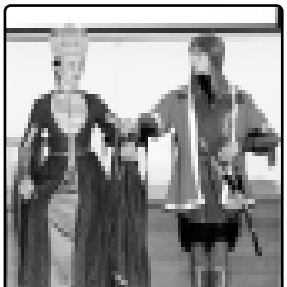

Уэркъ кьафэ.

Дерс купщIафIэ

● Егъэджэныгъэ

Белгород университетым и филиалу Налшык къалэ дэтым щекIуэкI и лэжьыгъэ нэхъыщхьэм кьыдэкIуэу, егъэджакIуэхэм я зэфIэкIыр щагъэлъагъуэ, студентхэм кьыззрыдахьэж Iуэхугъуэ зэмылIэужрыгъуэ куэд кьыщцызэрагъэнэщ. Абыхэм ящыщи еджапIэ нэхъыщхьэм иIэ кафедрэхэм хуэхаха тхьэмахуэхэр зэрекIуэкIащ.

БУХГАЛТЕР учетымрэ анализымкIэ кафедрэм щекIуэкIа апхуэдэ тхьэмахуэм зэфIагъэкIахэр кьыззщIэзыкъуэж дерс зэIуха иджыблагъэ абы кьыщцызэрагъэпэщащ. Экономикэ щIэныгъэхэм я кандидат, доцент Теувэжьыкъуэ ФатIимэ, егъэджакIуэ Iеувжьыкъуэ Мадинэ и дзэпыкIуэгъуу ита дерсыр гъэщIэгъуэн икIи купщIафIэ хъуат.

Урокыр кьыщцызэIуихыну, ФатIимэ жиIащ махуи 5-м кьриубыдэу курс зэхуэмыдзэжм щIэс студентхэм гукъинэжу зэрадзэхьжар. А тхьэмахуэр кьыззэщIэзыкъуэж дерсыр нэ хь кIыхьу икIи джэгуэзэпеуэ щIыкIэу екIуэкIащ.

- Апэрауэ, джэгуэзэпеуэ мардэм ит дерсым студентхэр нэхъ дехьж, етIуанэрауэ, а Iэмалым еджакIуэхэм я зэфIэкIыр нэхъ кьегъэнаIуэ, тхьлъымкIэ яджахэр Iэнатlэм кьыззрыщагъэсхэбгьпыным хуеГъасэ, - жиIащ ФатIимэ кьыщцыпсальэм. - Абы кьыщынэмыщIауэ, апхуэдэ дерсхэм ныбжьыщIэхэр нэхъ жьыджэру лэжьэным кьыхурадж, я Iэщагъэм пылъ жэуапIыныгъэр зыхрагъащIэ, экономикэ гупсысэкIэм зрагъэужь, зыпэрыувэну Iэнатlэм хуаIэ гукъыдэжьыр кьаIэт. Абы ипкъ иткIэ, а тхьэмахуэм кьриубыдэу курс нэхъыжьхэм я деж щекIуэкIа лэжьыгъэм кьыкIэрыхуркъым япэ курсым щIэсхэм я зэфIэкIыр щагъэлъагъуэ сыхьэтри.

Теувэжьыкъуэ Мадинэ урокым и зэхэтыкIыныр студентхэмрэ абыхэм я акъылыфIагъыр кьыззыщцытэну кIэлъыплъакIуэхэмрэ ягурагъэIуа нэужь, псалъэ иритащ дерсыр езыгъэкIуэну щIалэмрэ пщащэмрэ. Хьурэокъуэ Еленэрэ Тудуев Аэмэтрэ кьыззхуэсасэм ираугъэлъхуащ кIэлъыплъакIуэ гупыр. Абыхэм я пашэт Белгород университетым и филиалу Налшык щыIэм и унафэщI Щоджэн ФатIимэт, апхуэдэуи экономикэ факультетым и декан Жылэтэж Альбиян, бухгалтер учетымрэ анализымкIэ кафедрэм и доцент Щомахуэ Роззэ, курыт щIэныгъэ егъэгъэтынымкIэ факультетым и деканым и къуэдзэ ХьэфIыцIэ Эльмирэ, етIуанэ курсым щеджэ КIэрэф Альбинэ сымэ зэхалъхьэ жри, Щоджэн ФатIимэт джэгу-зэпеуэм кьрикIуахэр жиIащ. Гупитlым хэтхэри жьыджэру лэжьа пэми, зэпеуэ жьыхуаIэрати, зыр текIуащ - «Иджырей зэманым декIу щIалэгъуалэр» балл 20-м щIигъукIэ япэ ящащ.

- КIэлъыплъакIуэм и Iуэхур тыншкъым, фэ фхуэдэ ныбжьыщIэ акъылыфIэ, жьыджэр щрихьэлIэм и деж, - жиIащ Щоджэн ФатIимэт. - Си дежкIэ нэхъыщхьэр гупитlым языхэзыр япэ зэрищагъ аракъым, атIэ сыт хуэдэ Iуэхуми фыпэльэщыну фызэрыхьэзырыр наIуэ къызэрыфщIаррщ, фи нэжэгужагьырщ. Фыкьыхуэдожь япэ курсым щывгъэльагъуэ зэфIэкIым хэмыщIу, щIэныгъэм фыхуэпабгъэу еджапIэр къэвухыну. Ди деж щеджа куэд нобэ республикэм и Iэнатlэ зэ хуэмыдэхэм, екъуIэныгъэхэр яIэу пэрытщ, мис абыхэм щапхъэ ятеф хьину си гуапэщ.

ФатIимэ фIыщIэ яхуищIащ дерс зэIухар яхьзэныгъэпэща егъэджакIуэхэм икIи ар купщIафIэ зэрыхъуар кьыхигъэщащ. Студентхэм кьагъэтlыгъуа щIэныгъэм гъабжьэфI зэрилэр кьыхэщцу, абы зегъэужьыным хуэмыщцхьэныну кьыхураджэну ныбжьыщIэхэм екъуэхъуащ Жылэтэж Альбиян, Шомахуэ Роззэ, ХьэфIыцIэ Эльмирэ, КIэрэф Аминэ сымэ.

Кафедрэм и тхьэмахуэм хэтахэм щIыхь тхылъхэр ираташ, абы кьыщцыхэжаныкIахэр ягъэпэжащ. Апхуэдэуи ныбжьыщIэхэм ягъэжьэзыра жьыжьигъэхэр иту тхылъ щIыкIу кьыдагъэкIащ.

НЭЩIЭПЫДЖЭ Замирэ.

Сурэтыр **КЪАРЕЙ Элинэ** *трихащ.*

● Ди щIалэхэм дзэм къулыкъу щащIэ

Гум ехуэбылIэ сатырхэр

ШIэрдж районым хьихьэ Жэмтхьэлэ Ищхъэрэ кьуажэм щыпсэу Бахьуэ Iэсият зыщыгуфIыкIа тхыгъэ гуапэ иджыблагъэ кьыIэрыхьащ. Ар кьыбгъэдокI я къуэ Рустам дэ къулыкъу щрихьэкI Амур Iус Комсомольск къалэм дэт дзэ частым и унафэщI подполковник Антоновский А.

«ПщIэ зыхуэтщI Iэсият, уи щIалэ Рустам дзэ къулыкъур щапхъэ пылъу зэрырихьэкIымкIэ ди гуапэу хьыбар удогъащIэ. Илъэс иримыкъум ар фIы дыдэу хэзгъащ кьалэн кьыщащIхэм, IэкIуэльакIуэ хуэхъуащ и Iэщlагъэм кьигъэувхэм. Рустам къулыкъу кьыдэзыщIэхэм фIыуэ кьалъагъу, пщIэ кьыхуащI. Частым и унафэщIхэм кьабгъэдэкIыу фIыщIэ пхузощI апхуэдэ щIалэ хахуэ Хэкум зэрыхуэбгъэсам папщIэ», - дыкьыщоджэ тхыгъэм.

Бахьуэ Рустам курыт еджапIэр кьиуха нэужь Иджырей гуманитар академием зэчынэу щIэтIысхьащ. И ныбжьыр нэсри, дзэ къулыкъум ираджащ. Рустам я щапхъэщ, абы ирогушхуэ и къуэш нэхъыщIитIыр - Муратрэ Русланрэ.

Бахьуэ Iэсият и лъэр щIэзыгъэкIыр, дунейр нэху кьыщцызыщIыр и щIалэ цIыкIуэращ. Зэкъуэщхэми ар кьагуроIуэ, икIи я анэм сыт и лъэныкъуэкIи зэрызыщIагъэкъуэным, зэрегуэпэным пылъщ.

ЖЫЛАСЭ Замир.

● Дзюдо

Урысейм и чемпионатым кIуэнухэр кьыхах

Дон Iус Ростов къалэм мэлыжьыхьым и 2-5-хэм щекIуэкIащ Ипщэ Федеральнэ щIыналъэм дзюдомкIэ чемпионат. Абы щызэпеуащ зи ныбжьыр илъэс 23-м нэмыса цIыхухъухэмрэ цIыхубзхэмрэ. Мыбы кьыщыхахащ накъыгъэм и 1-5-хэм Владикавказ щекIуэкIыну Урысейпсо чемпионатым кIуэнухэр.

Зэхьэзэхуэм кьрихьэлIащ спортсмен 450-рэ. Къэбэрдей-Балъкъэрым и щIыхьыр абы щахъумэну зи пщэ кьыдэхуа бэнакIуэ 30-м щыщу 8-м текIуэныгъэ зэхуэмыдэхэр кьахьащ.

Апхуэдэу щыбэна хьэлъагъэм дыщэ медалхэр кьыщащащ Мэремыкъуэ Азэмэтрэ (кг 73-рэ) ГъукIэпщ Самирэ (кг 90). Дыжьын медалхэр къалъысащ Гавашели Алексей (нэхъ хьэлъэ дыдэ гуп), Саляхов Мурат (кг 100-м щIигъу) сымэ. Ещанэ хьэщ Хьэпщ Iэ Артур (нэхъ хьэлъэ дыдэ гуп), Бабыгуей Олег (кг 60) етхуа-нэщ. ЦIыхубзхэм я зэхьэзэхуэм жэз медалхэр кьыщахьащ Даванидзе Мадинэрэ (кг 52-рэ) Сэхъу Зарятрэ (кг 57-рэ).

МЭЗКУУ К ъанцобий.

● Гу зылъытапхъэ

Къэбэрдей къэрал драмэ театрым фрегъэблагъэ

Щоджэнцыкlу Алий и цIэр зезыхьэ Къэбэрдей къэрал драмэ театрым мэлыжьыхь мазэм мыпхуэдэ спектаклхэр щекIуэкIынущ:

Мэлыжьыхьым и 14-м:
Альдо Николаи. **«Гульыт эншэ хуэхэр»** *(Трагикомедие).*

Мэлыжьыхьым и 17-м:
Мурат Чапай. **«КьулыкъущIэкъуэхэр»** *(Ауан).*

Мэлыжьыхьым и 28-м:
Аб у-Бакар Ахьмэт-Хьан. **«Алмэстыхэр»** *(Гушыlэ).*

Мэлыжьыхьым и 30-м: Концерт.

Спектаклхэр щекIуэкIкIэ ахэр урысыбзэкIэ зэрадзэкI.

Театрым и художественнэ унафэщIыр Урысей Федерацэм щIыхь зиIэ и артист **Шыбзыхьэ Басирщ.**

ЩыщIидзэ сыхьэт 18-рэ дакьикъэ 30-рщ.
УпщIэ зиIэжр мы телефонхэмкIэ фыписалъэ хьунущ:
42-64-94, 42-33-87

КъБКъУ-м и сабий садыр илъэс 45-рэ ирокъу

● Щ1эблэ

КъБКъУ-м и сабий сад 1964 гъэм кьыIэIуахауэ щытам и ныбжьыр илъэс 45-рэ ирикъуащ. ЕджапIэ нэхъыщхьэм егъэщIыIа сабий садым щылажьэхэм, и гъэсэнхэм екъуэхъуну кьэкIуахэм яIэзэгъуащ щIыкIуэхэм я кьэфакIэр, уэрэд жьIэкIэр, усэ кьеджэкIэр. ХьэщIэхэм гъэщIэгъуэн ящыхьащ щIыкIуэхэр хуиту, зызыпIитIзызыхуэ яхэмыту утыкум эзритар.

ХЬЭЩIЭУ кьеблэгъахэр адэ-анэхэм я закъуэтэкъым, атIэ университетым и администрацэм и лэжьакIуэхэри щыIэт. Абыхэм гъэсакIуэхэм щIыхь тхылъхэмрэ саугъэт лъапIэхэмрэ тыгъэ хуащIащ. Илъэс 40-м щIигъуауэ мыбы щылажьэ Должёнкэ Клавдие саугъэт щхьэхуэ иратащ.

Педагогическэ колледжым и егъэджакIуэхэм кьызэрагъэпэща «Элегие» уэрэджэкIакIуэ гупым пшыхьыр игъэдэхащ.

Сабий садым и унафэщI Логвина Ольгэ университетым и администрацэмрэ адэ-анэхэмрэ фIыщIэ яхуищIащ гулъытэ кьызэрыхуащIын папщIэ. Ар и лэжьэгъуэхэм ехъуэхъуащ узынпагъэ бидэ яIэну, щIэблэгъэ гъэсэныгьмкIэ щапхъэу щытыныр яхуэзэфIэкIыну.

ДЗЭГЪАЩТЭ Азэмэт.

● КъБР-м и прокуратурэм

Пуду къыщIригъэдзат

Къэбэрдей-Балъкъэр прокуратурэм кьиныштащ «Къэбэрдей» акционер обществэм и мылъку яубыдар зэрашэж щIыкIэр хабзэм кьыхэриIаcэр.

АПХУЭДЭУ Май районым и пристав Iуэхущ Iапэм унафэ трищIыхьын хуейуэ Iэрыхьащ а хозяйствэм и щэщыр, мэкъуэщыр, бдзэжьей щагъэхьу гуэлыр. Абы я уасэр кьихутэн папщIэ, Iуэхум кьыхашащ эксперт щхьэхуэ икIи къэдгъэлъэгъуа мылъку псом хуагъэзащ сом зы мелуанрэ мин 46-рэ. Ауэ, иджы уасэу зекIуэм тепщIыкьымэ, экспертым итхамкIэ хабзэм ебэкъащ. Уасэхэр щIэрыщIэу кьабжьыка нэужь, наIуэ хьуащ а мылъкур сом мин 523-кIэ щхьэусыгъэнщэу зэрагъэпудар. Уасэ Iуэхухэм ехьэлIа федерал законым IупщIу кьегъэльагъуэу апхуэдэм деж зегъэхьэзыр отчетым мыхьэнитI кьызэрыкI псалъэхэр е ущызыгъауэ гупсысэкэр хэлъ зэрымыкъунур.

Къэшыгъэнэным хэрипхъуам тещIыхьащ, прокуратурэм тхылъ щIилъхьащ судым, «Къэбэрдей» акционер обществэм и мылъкум хуагъэуэ уасэхэр гъэщIагъэу къэлытыным теухуауэ. Уасэ зыгъэувэхэм я урысейпсо коллегием и унафэщIми захуигъэзащ хабзэм зэребэкъуар гъэзэкIуэжыным ехьэлIауэ.

МЫРЗЭКЪАН Лиуан,
КъБР-м и прокуратурэм и пресс-Iуэхущ Iапэ.

Редактор нэхъыщхьэ ХЬЭФIЫЦIЭ Мухьэмэд

РЕДАКЦЭМ И КОЛЛЕГИЕМ ХЭТХЭР
Жылаэ Заурбэч (редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэ), **ЖъэкIэмыхьу Маринэ** (редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэ), **Ширдий Маринэ** (редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэ), **Гъурыжь Мадинэ** (жэуап зыхь секретарь), **ГъущIо Зариф, Кьардэн Маритэ, Ныбжьэ Таисэ, Хьэжыкъарэ Алик.**

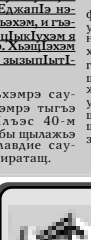

ДИ ХЭЩIАПЭР

360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэ, Налшык къалэ, Лениным и щIэкIэ щыIэ уэрам, 5, ебгъуанэ - ещIанэ кьатхэр.

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщхьэм, секретарым - 42-56-19; редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэхэм - 47-31-54, 47-33-23; жэуап зыхь секретарым - 42-22-82; секретариатым - 42-22-66.

КЪУДАМЭХЭМ: политикэмкIэ, жылагъэумрэ лъэжь IуэхухэмкIэ - 42-22-86; кьуажэ гъащIэмрэ экономикэмкIэ - 47-22-63, 42-57-59; щэнхабзэмкIэ - 42-75-36; обозревателхэм - 42-22-89; хабзэхьэмэ Iуэхущ Iапэхэм ядэлажьэныкIэ - 42-60-53; хъыбарыщIэхэмкIэ, спортымрэ письмохэмкIэ - 42-22-88; егъэджэныгъэмрэ щIэныгъэмкIэ - 42-63-64, 47-32-15; зэдзэкIакIуэхэм - 42-21-88; корректорхэм - 42-60-27; бухгалтерием - 47-31-69; ЭВМ-м и операторхэм - 42-22-84; компьютер Iуэхущ Iапэм - 42-26-41; сурэттехым - 42-75-78.

Тедзэ тхыгъэхэм кьыщыхьа бжыгъэхэм, кьыщаIэта Iуэхугъуэхэм я пэжагъэмкIэ ахэр зытхахэм нэсу жэуап яхь. Авторхэмрэ редакцэмрэ я Iуэху епльыкIэр зэтехуэ зэныту ныткъым.

Газетым Iэ тезыдзахэм яхуэхьынымрэ и пщэ дэлъ КъБР-м федеральнэ пошт зэпыщIэныгъэхэмкIэ и управленэм. Тел.: 42-06-51, 42-19-59.

Газетыр щыпымкIэ жэуап ех КъБР-м и "Роспечать" АО-м.

Зы илъэсым газетыр 250-рэ кьыдокI.

КъБР-м Щэнхабзэмрэ хъыбарегъащIэ ГънатIэхэмкIэ и министерствэм 1905 гъэм щыIа Революцэм и цIэр зезыхь и полиграфкомбинат, Налшык къ., Лениным и щIэкIэ щыIэ уэрам, 33, телефонымрэ 42-35-75.

Мы къыдэкIыгъуэм елэжьахэщ: жэуап зыхь секретарым и къуэдзэ Къаншокъуэ Эллэ, редактору Ширдий Маринэ, корректорхэу Щоджэн Инэ *(1,4-нэ нап.)*, Табыщ Динарэ *(2,3-нэ нап.)*, корректорхэм я дэIэпыкъуэгъу Иуан Заирэ. *Компьютер Iэ газетым и тепльэр ящIащ:* Ныр Самэд, ЩакIуэ Мадинэ, *сурэтыщI* Бицу Жанэ.

Номерыр "Адыгэ псалъэм" и компьютер IэнатIэм щагъэхьэзыращ.

Газетым Iэ тедзэн хуейр щыхьэзыр 21.00-м. Щытрадзэр сыхьэт 22.00-рщ.

Индексыр 51531● Тираж 10.125● Заказ №1099